

UIT DE HISTORIE VAN KOEDIJK

door J.P. Geus

III. De Luiklok.

Vóór het houten noodkerkje hangt, in een metalen klokkestoel, de oude luiklok van Koedijk. De klok hangt daar op eenzame hoogte en voor eventuele belangstellenden is het moeilijk iets omtrent de werkelijke ouderdom van de klok gewaar te worden.

Toen de oude kerk er nog stond, was dat heel wat eenvoudiger. Na het beklimmen van enkele trappen kwam men dan in de houten klokketoren. De vloer van deze afdeling lag op een hoogte van 14.40 meter. Het was dan mogelijk rondom de klok te lopen en zo het randschrift te lezen. Het randschrift luidt: "Jhesus Maria vocor Johannes Godefridi me fecit anno domini MCCCCCXI." Tussen Jhesus en Maria staat een adelaar en tussen Maria en vocor een bloem. De betekenis is: Jezus Maria word ik genoemd, Johannes Godefridi heeft mij gegoten in het jaar des Heren 1511. De klok heeft een middellijn van 1.04 meter en een gewicht van 750 kg.

Vooraf in de mobilisatie en in de eerste oorlogsjaren hebben vele manlijke dorpelingen deze klok van nabij kunnen zien. De klokkezolder, het hoogste punt in het dorp, was toen in gebruik als uitzichtpost van de plaatselijke luchtbescherming. De galmgaten in de toren boden een vrij uitzicht naar alle kanten. Het kon er in de winternachten bijzonder koud zijn en ook het slaan van de klok was van zo nabij niet altijd even aangenaam. Veel luchtwachters gingen er dan ook toe over om het hamertje van het uurwerk vast te binden, zodat de klok niet kon slaan.

Reeds voor het begin van de oorlog was er van overheidswege een grote M op de klok geschilderd. Op de deur die toegang gaf tot de toren was een plakkaat bevestigd met in het Nederlands, Frans, Duits en Engels de volgende tekst:

"Monumentenzorg.

De Nederlandsche Regeering heeft een beperkt aantal klokken, als historische gedenkstukken van de grootste betekenis, van vordering vrijgesteld en richt tot de bevelhebbers der militaire macht van andere mogendheden het dringend verzoek deze met een M gemerkte klokken eveneens te sparen, 's-Gravenhage 20-1V-1940."

Het verzoek heeft uiteindelijk niet geholpen want in de herfst van 1943 werd de klok uit de toren gehaald en op transport gesteld om als grondstof te dienen voor de Duitse oorlogsindustrie. Gelukkigwijze is het schip dat de klokken vervoerde in het IJsselmeer, bij Urk, "ondergedoken" en kon de kostbare voorraad na de oorlog weer boven water worden gehaald. Op 18 april 1946 werd de klok van Amsterdam naar Koedijk vervoerd en op 2 mei heeft de aannemer D. Kooij uit Hensbroek de klok weer in de toren gehangen. Direct daarna, bij de eerste jaarlijkse herdenking van de bevrijding, heeft de klok toen weer voor het eerst geluid.

Later in het jaar mocht de klok niet meer worden gebruikt wegens de bouwvallige toestand waarin de kerk en toren toen verkeerden. In augustus 1947 werd de sloop van kerk en toren aanbesteed. Ten aanzien van de klok werd in het bestek en voorwaarden het volgende bepaald: "Voordat tot het slopen wordt overgegaan, zullen eerst de windwijzer, de luiklok en het uurwerk met de wijzerplaten met de nodige zorg worden losgemaakt, neergelaten en vervoerd. Bijzondere zorg dient te worden betracht bij het neerlaten van de luiklok. Deze luiklok zal in de brandweerkazerne worden geplaatst op stophout, vrijkomende uit de sloop van de kerk."

De brandweerkazerne was destijds gevestigd in het oude raadhuisje, achter het café "Het Vergulde Paard". Daar heeft de klok gestaan tot hij, na restauratie door de firma Eijsbouts te Asten, op 28 mei 1963 in de inmiddels gebouwde klokkenstoel kon worden geplaatst.